

ADVOKATFIRMA
CHRISTIAN HARLANG

Østre Landsret, 7. afdeling
Bredgade 59
1260 København

J.n

REPLIK

(27. januar 2012)

31. januar

i sagen

c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København k
(v/ advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 42
1060 København K
(v/ Kammeradvokaten v/ adv. Peter
Biering)

Sagsøgtes svarskrift af 14. december 2011 giver ikke sagsøger anledning til ændring af den nedlagte påstand og ej heller sagsøgerens øvrige processtof. I øvrigt bemærkes følgende:

PÅSTANDE

Overfor sagsøgtes påstand om afvisning nedlægges påstand om sagens fremme.

1. GENERELLE BEMÆRKNINGER VEDRØRENDE SAGSØGTES PROCESFØRELSE.

1.1 Den sagsøgte stat er som procespart forpligtet til loyal procesførelse.

Ifølge det foreliggende retsgrundlag bestående af forfatningsretlige, forvaltningsretlige og procesretlige regler samt forpligtelser i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 6 og andre internationale regler er sagsøgte forpligtet til at overholde følgende:

Oplyse sagen kontradiktorisk og herunder blandt andet følgende:

A. Tage stilling til om rigtigheden af oplysninger, som sagsøgeren har fremlagt bestrides, helt eller delvis.

B. Tilvejebringe supplerende oplysninger som kan tjene til en loyal oplysning af sagen

Ovennævnte **A** drejer sig om den elementære pligt til loyalt at medvirke til den arbejdsmetode, som er den gældende inden for den civile retspleje, nemlig den kontradiktoriske.

Sagsøgeren sidder inde med (i forhold til sagsøgte) begrænsede oplysninger, som er fremlagt i sagen.

Sagsøgte har pligt til på korrekt og ordentlig vis at respondere under loyal overholdelse af den kontradiktoriske proces. Pædagogisk fremstilles dette som at en procespart (og slet ikke en offentlig), ikke kan "gemme sig"

Ovennævnte **B** er tillige en sagsøgte påhvilende pligt.

C. Fremme sagen i behørigt tempo

Såvel i følge almindelig offentlige retlige regler, som i følge EMRK artikel 6, kan sagsøgte ikke trainere sagen, men skal effektivt bidrage til dennes fremme.

1.2 Den sagsøgte stat overholder ikke de under 1.1 nævnte forpligtelser, men forsøger at forsinke, besværliggøre og i nogen grad afspore sagens ordentlige oplysning

Det må desværre betegnes som ganske grænseoverskridende at sagsøgte under nærværende domstolsprøvelse, der er iværksat ved stævning af 13. september 2011 blandt andet har foretaget følgende:

Stævning i foreliggende sag blev indgivet til Københavns byret d. 13. september 2011. Stævning blev herefter sendt til forkyndelse hos sagsøgte, der opfordredes til at overholde svarfrist på 14 dage. Den 30. september 2011 gav Københavns byret sagsøgte forlængelse af frist for svarskrift, således at fristen blev udsat til d. 26. oktober 2011. Ved skrivelse af 20. oktober 2011 anmodede Kammeradvokaten igen om udsættelse af svarskrift. Sagen blev d. 27. oktober 2011 henvist til Østre landsret, hvorefter sagsøger indgav stævning hertil d. 28. oktober 2011. Ved skrivelse af 10. november 2011 udsattes sagen på svarskrift som skulle være landsretten i hænde senest d. 23. november 2011. Efter overskridelse af denne frist anmodede Kammeradvokaten d. 29. november for tredje gang om udsættelse af frist for svarskrift. Først d. 14. december 2011 afleverede Kammeradvokaten sit i nærværende sag.

I forhold til ovenstående redegørelse af sagsøgtes manglende overholdelse af svarfrister, da påstod Kammeradvokaten, at denne ikke havde modtaget Østre Landsrets skrivelse af 10. november 2011, hvor fristen for svarskrift blev udsat til senest o d. 23. november 2011. Kammeradvokaten har ikke fyldestgørende dokumenteret den påståede manglende modtagelse af skrivelser fra Østre Landsret.

Det kan konstateres, at det åbenbart ligger indenfor sagsøgtes processtrategi i svarskriftet under svarskriftets pkt. 1.2 endog at bestride sagsøgerens advokatrepræsentation. Om dette henvises til sagsøgerens

skrivelse til sagsøgte af 30. december 2011 (**bilag 1**). Her har sagsøger anført følgende:

"Det fremsendte krav er stridende mod retsplejelovens system vedrørende advokaters stillingsfuldmagt og i øvrigt stridende mod reglerne om god advokatskik og kollegialitet. Når en sådan sag anlægges besidder sagsøgernes advokat selvsagt de dertil forudsatte fuldmagter og det er derfor ganske uhørt, at sagsøgtes advokat tillader sig at belaste sagen med et sådant krav, ligesom det ville være tilfældet dersom sagsøgeren stiller samme krav overfor sagsøgte. Håndhævelse af reglerne om god advokatskik falder udenfor nærværende sag og landsrettens saglige kompetence og må i givet fald fortsættes hos advokatmyndighederne, men at sagsøgeren finder, at det ville være passende, dersom denne alvorlige sag ikke i det hele skal belastes med den slags anliggender og går ud fra at forsvarsministeren må være af samme opfattelse."

Til dette har sagsøgte anført følgende 13. januar 2012:

"Det bemærkes, at modparten i medfør af retsplejelovens § 265, stk. 2, kan forlange, at der tilvejebringes et sådant bevis, jf. UfR 1971.229 SH, hvor en advokat, der repræsenterede et italiensk selskab af retten fik udsættelse til at fremskaffe bevis for sin procesfuldmagt samt i øvrigt Gomard, Civilprocessen, 6. udgave, side 370.

I Østre Landsrets sag nr. B-1627-07 anmodede Forsvarsministeriet ligeledes om, at advokaten for en afghansk statsborger med bopæl i Afghanistan tilvejebragte bevis for sin procesfuldmagt. I medfør af retsplejelovens § 265, stk. 2, fremlagde advokaten en af sagsøgeren underskrevet erklæring med reference til sagens påstande, som Østre Landsret i sagen fandt, udgjorde fornøden dokumentation, jf. Østre Landsrets kendelse af 20. maj 2008 (vedlagt).

Som anført i svarskriftet, pkt. 1.2, er anmodningen fra Forsvarsministeriet begrundet i, at der ikke med stævningen er fremlagt bilag, og det derfor ikke er muligt at identificere sagsøgeren og samtidig få bekræftet, om sagsøgeren er bekendt med, at der i Danmark føres en retssag på dennes vegne, som kan få økonomiske konsekvenser for sagsøgeren."

Kammeradvokatens brev af 13. januar 2012 fremlægges som sagens **bilag 2**.

Sagsøger fastholder de synspunkter, der kommer til udtryk i skrivelse af 30. f.m. til sagsøgte.

Det er af hensyn til sagens fremme¹, at fuldmagt fra sagsøger Qais J. Khaled fremlægges som sagens **bilag 3**.

Sagsøgtes svarskrift er så at sige ude af fase med det kontradiktoriske system blandt andet ved følgende bemærkninger (side 4, 2. afsnit):

"Sagsøgerens stævning indeholder ingen dokumentation for sagsfremstilling og mangler samtidig yderligere oplysninger vedrørende en række forhold."

Under anvendelse af tilsvarende metode anfører sagsøgte (side 5), uanset at det nævnte vedrører sagsøgtes egne forpligtelser, (nederst på side 5 og øverst på side 6):

*"På baggrund af oplysningerne i stævningen synes sagen på nuværende tidspunkt at have følgende centrale bevistemaer:
Om sagsøgeren var blandt de tilbageholdende under operation Green Desert den 25. november 2004 (sagsøgeren har i stævningen anført 24. november 2004).*

Hvilken rolle de danske styrker havde, herunder om de foretog eller deltog i tilbageholdelsen af sagsøgeren,

---

¹ Og uden præjudice for evt. klage til Advokatnævnet.

Hvilken rolle de danske styrker havde på Shaibah Logistics Base, herunder o, de deltog i det påståede forhør, og Om sagsøgeren har været udsat for den i stævningen påståede behandling på Shaibah Logistics Base, som i stævningen også er angivet som "Akka-basen" The Serious Crimes Unit Al-Tasfeerat – detentionen hvis landsretten finder, at sagsøgeren har løftet bevisbyrden for samtlige fire bevistemaer, opstår herefter en række yderligere spørgsmål, herunder navnlig om og i hvilken omfang de påståede handlinger berettiger til godtgørelsen, jf. erstatningsansvarslovens § 26."

Samtlige ovennævnte forhold henhører under sagsøgtes pligtmæssige oplysning af sagen.

Kammeradvokaten forsøger sig med det trick at gøre det til emner som det induktivt hævdes at sagsøgeren skal oplyse til bunds. Dette er selvsagt ikke muligt for sagsøgeren. Det er ej heller nogen pligt for sagsøgeren og et forsøg på at vende oplysningsforpligtelserne 180 grader rundt. Derimod råder sagsøgte over adgang og ressourcer til at oplyse sagen på disse områder. Dette **opfordres (2)** sagsøgte til at gøre.

Sagsøgers indsigt er i væsentlig grad begrænset af den indsigt, sagsøger har fået i Forsvarsministeriets akter med videre. Oplysningerne i disse er grundlag for bevismaterialet i replikken. Forsvarsministeriet opfordres derfor til at fremkomme med yderligere relevant materiale.

2. KONKRETE BEMÆRKNINGER VEDRØRENDE SAGSØGTES SVARSKRIFT AF 14. DECEMBER 2011.

2.1 Konkret svar på Kammeradvokatens opfordringer, svarskriftet s. 4-7

2.1.1 Dansk ledet forhør på Shaibah Logistics base ad opfordring (a)

Her henvises til det under punkt 4 anførte om Danmarks rolle under Operation Green Desert og dansk militærs rolle i forhold til forhørene. Dette er udarbejdet på baggrund af den begrænsede aktindsigt hos Forsvarsministeriet og sagsøgte opfordres i den anledning til at fremlægge andet relevant materiale for oplysning af sagen.

2.1.2 Dokumentation for tidspunkt for løsladelse ad opfordring (b)

Omstændighederne i Irak i forhold til dokumentation for tilbageholdelse er ikke som i Danmark, hvorfor denne dokumentation på grund af de særlige omstændigheder i sagen derfor for sagsøgeren kan være umulig at fremskaffe. Sagsøger blev tilbageholdt af irakiske myndigheder i omkring 2 ½ måned uden sigtelse og mulighed for retfærdig rettergang, samt under anvendelse af tortur. Angående forholdene vedrørende faktum henvises til **punkt 4** i nærværende replik.

2.1.3 Dokumentation for indrejse til Jordan ad opfordring (c)

Som med dokumentationen under opfordring (b) foreligger denne dokumentation ikke. Opfordringen er desuden uden relevans for sagsøgerens proceskrav.

2.1.4 Dokumentation for personskade ad opfordring (d)

Sagsøgeren vil forsøge at fremskaffe nærmere lægelige oplysninger.

2.1.5 Hvad der menes med hvilket regelsæt danske myndigheder var underlagt ad opfordring (e)

Her henvises til gennemgang af sagens relevante materielle retsgrundlag (jus) under punkt 3.

2.1.6 Sagsøgeren opfordres til at fremlægge dokumentation for hvor sagsøgeren befinder sig samt at han blev tilbageholdt d. 25. november 2005 ad opfordring (f)

Dokumentation for sagsøgers tilbageholdelse må sagsøgte formodes at ligge inde med og sagsøger er desuden villig til vidneudsagn.

2.1.7 Uddybning af sagsøgers opsøgende arbejde ift. anlæggelse af sag, så der ikke er foretaget forældelse ad opfordring (G)

Her henvises til diskussion af forældelse og passivitet under punkt 3.7.

3. SAGENS RELEVANTE MATERIELLE RETSGRUNDLAG (IUS).

Forsvarsministeriet har i svarskrift af 14. december 2011 tiltrådt, at dansk ret skal anvendes i sagen.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) er inkorporeret i dansk ret.

Tillige gælder de retningslinjer Forsvarsministeriet har fastlagt for den danske militære indsats i Irak.

Dertil kommer gældende danske regler om erstatning og tortgodtgørelse.

Udover gældende dansk ret lægger sagsøger til grund at også de folkeretlige regler i form af Geneve-konventionerne og den internationale lovkommissions artikler om statsansvar, samt FN konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf kan finde anvendelse.

Sagsøgte anmodes om klart at tage stilling til disse retskrænkelsers eksistens.

3.1 Staters ansvar.

Det folkeretlige ansvar for stater fremgår af Den internationale lovkommissions artikler om statsansvar herefter "Ilas". Danmark har et ansvar når der tale om handlinger, som kan tilregnes Danmark jf. Ilas artikel 1. Der er tale om en international uretmæssig handling når denne kan tilskrives staten og handlingen udgør et brud på en international forpligtigelse for staten, jf. Ilas artikel 2.

I forhold til ansvaret i situationer med tilfangetagelse og overdragelse af fanger til irakisk militær og politi, vil det være under dansk ansvar hvis det er en operation under fuldstændig dansk kontrol, også hvis det konkret er britiske soldater, der under dansk ordre står for selve tilbageholdelsen jf. Ilas artikel 6.² Endvidere vil Danmark have et medvirken ansvar jf. Ilas artikel 16, hvis der er tale om en fælles operation:

"Article 16 Aid or assistance in the commission of an internationally wrongful act a State which aids or assists another State in the commission of an internationally wrongful act by the latter is internationally responsible for doing so if:
(a) That State does so with knowledge of the circumstances of the internationally wrongful act; and
(b) The act would be internationally wrongful if committed by that State."

Jurister og menneskerettighedseksperter som dr.jur. Jonas Christoffersen og Peter Vedel Kessing, henholdsvis direktør for og forsker ved Institut for Menneskerettigheder, konkluderer at Danmark ikke kan fritages fra ethvert folkeretligt ansvar ved ikke selv at stå for selve anholdelsen. Det afgørende er ifølge Jonas Christoffersen og Peter Vedel Kessing hvordan ansvarsfordelingen i praksis har været mellem britiske og danske styrker i de konkrete operationer i Irak.³

I betragtning af at retssproget er på dansk vil sagsøger inden hovedforhandlingen fremlægge danske oversættelser af den ovenfor anførte engelske tekst.

3.2 Geneve-konventionerne.

Den humanitære folkeret finder anvendelse under væbnede konflikter. Det er her ikke afgørende om krigshandlinger efter FN's vurdering er afsluttet,

---

² Sådan er Danmarks ansvar i Irak, Jonas Christoffersen og Peter Vedel Kessing, Analyse, Politiken d. 29. oktober 2010

³ Sådan er Danmarks ansvar i Irak, Jonas Christoffersen og Peter Vedel Kessing, Analyse, Politiken d. 29. oktober 2010

for at den humanitære folkeret finder anvendelse.⁴ Tortur er blandt de grove overtrædelser af Geneve-konventionerne.⁵ Krigsfanger er beskyttet af reglerne i den tredje Geneve-konvention, hvor der jf. konventionens artikel 17 og artikel 87 findes et klart forbud mod enhver form for tortur.⁶

Mens den humanitære folkeret kun finder anvendelse under væbnede konflikter finder menneskerettighederne også anvendelse i fredstid. Under væbnede konflikter kan menneskerettighederne og den humanitære folkeret således finde komplementær anvendelse.⁷

En person er derfor beskyttet mod tortur i medfør af henholdsvis den humanitære folkeret og menneskerettighederne.

3.3 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

3.3.1 EMRK's ekstraterritoriale anvendelse

Det gøres af sagsøgeren gældende, at Danmark gennem individbaseret jurisdiktion er forpligtiget efter EMRK i forhold til de af sagsøgte overfor sagsøgeren foretagne krænkelse.

Det er senest i sagerne Al-Skeini v. The United Kingdom⁸ og Al-Jedda v. The United Kingdom⁹, ved den europæiske menneskerettighedsdomstol d. 7. juli 2011, fastslået at EMRK undtagelsesvist kan have ekstraterritorial anvendelse. Sagerne vedrører handlinger udført af de britiske styrker i Irak, og omfatter udover spørgsmålet om den ekstraterritoriale anvendelse af EMRK også spørgsmålet om FN's ansvar i forhold til staternes ansvar, samt

---

⁴ Den humanitære folkeret og Danmark, Peter Vedel Kessing, Dansk Røde Kors, 2007, s. 17

⁵ Den humanitære folkeret og Danmark, Peter Vedel Kessing, Dansk Røde Kors, 2007, s. 14 og ENEVA CONVENTION RELATIVE TO THE TREATMENT OF PRISONERS OF WAR OF AUGUST 12, 1949 (GENEVA CONVENTION III), artikel 17 og artikel 87

⁶ Den humanitære folkeret og Danmark, Peter Vedel Kessing, Dansk Røde Kors, 2007, s. 18

⁷ Den humanitære folkeret og Danmark, Peter Vedel Kessing, Dansk Røde Kors, 2007, s. 26

⁸ Case of Al- Skeini v. The United Kingdom, Application no. 55721/07, Judgment, Grand Chamber, Strassbourg, 7th of July 2011

⁹ Case of Al- Jedda v. The United Kingdom, Application no. 27021/08, Judgment, Grand Chamber, Strassbourg, 7th of July 2011

spørgsmålet om hvorvidt EMRK i en ekstraterritorial kontekst kan fortrænges af den humanitære folkeret og FN-pagtens artikel 103.¹⁰

I Al-skeini sagen fastlås at EMRK kan have ekstraterritorial anvendelse, selvom deltagerstaternes jurisdiktion primært er territorial, jf. dommens præmis 131-132. Der er derfor tale om hvorvidt en deltagerstats ekstraterritoriale handlinger er omfattet af EMRK artikel 1. Selvom en deltagerstat ikke har kontrol over et territorielt område i en anden stat, kan denne forpligtes efter EMRK.¹¹ Dette drejer sig i medfør af EMD's retspraksis om når deltagerstaten udøver fysisk magt og kontrol over et individ. Dette kan være i form af frihedsberøvelse, jf. dommens præmis 136. Endvidere kan der være tale om en kombination af forholdene, således at en begrænset kontrol af et områdes udøvelse af offentlig myndighed og begrænset kontrol af et individ kan betyde at en deltagerstat har jurisdiktion. Herefter fastlås at i ovenstående tilfælde er deltagerstaten forpligtet efter EMRK artikel 1 til at sikre individets rettigheder og friheder jf. dommens præmis 137. I Al-Jedda sagen blev det fastslået, at frihedsberøvelsen i sagen var under britisk jurisdiktion, da denne fandt sted i en britisk militærlejr, jf. dommens præmis 85.¹²

Der er ifølge forsker Peter Vedel Kessing tale om en selvstændig jurisdiktionsundtagelse, der ikke samtidig forudsætter at deltagerstaten har kontrol over et givent ekstraterritorialt område.¹³

Det kan derfor Al-Skeini sagen konstateres, at Danmark som følge af den fysiske kontrol over irakiske fanger, er forpligtet efter EMRK.

Endvidere er udgangspunktet i Al-Jedda sagen, at det er medlemsstaten og ikke FN der er pligtsubjektet, under FN operationer.¹⁴ Dette vedrører

---

¹⁰ Peter Vedel Kessing, Den europæiske menneskerettighedskonventions anvendelse under internationale FN-operationer, Juristen nr. 10 2011, s. 307

¹¹ Peter Vedel Kessing, Den europæiske menneskerettighedskonventions anvendelse under internationale FN-operationer, Juristen nr. 10 2011, s. 308

¹² Peter Vedel Kessing, Den europæiske menneskerettighedskonventions anvendelse under internationale FN-operationer, Juristen nr. 10 2011, s. 309

¹³ Ibid, s. 308

¹⁴ Ibid, s. 315 og Case of Al- Jedda v. The United Kingdom, Application 27021/08, Judgment, Grand Chamber, Strassbourg, 7th of July 2011

specifikt konteksten i Irak, der jf. dommens præmis 83 er forskellig fra situationen i Kosovo, som var under FN ansvar. Her må der i en fælles operation også kunne være dualt ansvar, således at f.eks. både Danmark og Storbritannien kan stilles til ansvar. Endeligt fastslås, at de menneskeretlige forpligtigelser ikke mindskes af handlingerne finder sted ekstraterritorialt.¹⁵

Danmark er derfor forpligtiget efter EMRK og skal sikre dette beskyttelsesniveau ekstraterritorialt, også under udførelse af operationer under FN's autorisation.¹⁶ I den henseende sagerne Al-Skeini v. The United Kingdom¹⁷ og Al-Jedda v. The United Kingdom at individer, herunder fangers også ekstraterritorialt kan være beskyttet af EMRK.

3.3.2. EMRK artikel 3 om tortur.

EMRK artikel 3 indeholder et absolut forbud mod tortur, der er ingen undtagelser eller begrænsninger i forhold til dette, som det fremgår af EMRK artikel 3:

“Forbud mod tortur

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller vanærende behandling eller straf.”

Der gælder desuden en handlepligt i forhold til EMRK artikel 3, således at en medlemsstat er forpligtet til at gribe ind overfor tortur.

3.3.3 EMRK artikel 5 om ret til frihed og sikkerhed.

Efter EMRK artikel 5 har en person ret til frihed og personlig sikkerhed:

”Ret til frihed og sikkerhed

1. Enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed. Ingen må berøves friheden undtagen i følgende tilfælde og i overensstemmelse med den ved lov foreskrevne fremgangsmåde:

---

¹⁵ Peter Vedel Kessing, Den europæiske menneskerettighedskonventions anvendelse under internationale FN-operationer, Juristen nr. 10 2011, s. 312

¹⁶ Ibid, s. 315-316

¹⁷ Case of Al- Skeini v. The United Kingdom, Application no. 55721/07, Judgment, Grand Chamber, Strassbourg, 7th of July 2011

- a) *lovlig forvaring af en person efter domfældelse af en kompetent domstol;*
- b) *lovlig anholdelse eller forvaring for ikke efter kommelse af en domstols lovlige påbud eller for at sikre opfyldelsen af en ved lov foreskrevet forpligtelse;*
- c) *lovlig anholdelse eller forvaring af en person med det formål at stille ham for den kompetente retlige myndighed, når der er begrundet mistanke om, at han har foretaget en retsstridig handling, eller når der er rimelig grund til at anse det for nødvendigt for at hindre ham i at foretage en retsstridig handling eller i at flygte efter at have fuldbyrdet en sådan;*
- d) *forvaring af en mindreårig ifølge lovlige kendelse med det formål at føre tilsyn med hans opdragelse eller for at stille ham for den kompetente myndighed;*
- e) *lovlig forvaring af personer for at hindre spredning af smitsomme sygdomme, af personer der er mentalt abnorme, drankere, narkomaner eller vagabonder;*
- f) *lovlig anholdelse eller forvaring af en person for at hindre ham i uretmæssigt at trænge ind i landet eller af en person, mod hvem udvisnings- eller udleveringssag er svævende."*

EMRK artikel 5 opregner således de legitime grunde til frihedsberøvelse. Derudover har en person der frihedsberøves ret til hurtig domstolsprøvelse jf. EMRK artikel 5 stk. 3-4.

3.3.4 EMRK artikel 6 om ret til retfærdig rettergang.

EMRK artikel 6 indeholder en detaljeret gennemgang af definitionen på en retfærdig rettergang. Dette omfatter bl.a. retten til en retfærdig og offentlig rettergang inden rimelig tid for en ved lov oprettet uafhængig og upartisk domstol jf. EMRK artikel 3 stk. 1. Endvidere gælder en formodning om uskyld indtil det modsatte er bevist jf. EMRK artikel 3 stk. 2. Desuden skal den anklagede have mulighed for at forsvare sig personligt eller ved juridisk bistand, samt have mulighed for at føre vidner og tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar jf. EMRK artikel 3 stk. 3 litra lb-d.

3.4 FN konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Torturkonventionen som Danmark har ratificeret trådte i kraft i 1987 og Danmark har ikke taget nogen forbehold i forhold til konventionen.¹⁸ Torturkonventionen finder sammen med EMRK artikel 3 og den tredje Geneve-konvention artikel 17 og artikel 87 anvendelse i sagen.

Tortur er jf. torturkonventionens artikel 1 defineret som:

"I denne konvention betyder udtrykket "tortur" enhver handling, ved hvilken stærk smerte eller lidelse, enten fysisk eller mental, bevidst påføres en person med det formål at fremskaffe oplysninger eller en tilståelse fra denne eller en tredjemand, at straffe ham for en handling, som han selv eller en tredjemand har begået eller mistænkes for at have begået, eller at skræmme eller lægge tvang på ham, eller en tredjemand, eller af nogen grund baseret på nogen form for forskelsbehandling, når en sådan smerte eller lidelse påføres af eller på opfordring af en offentlig ansat eller en anden person, der virker i embeds medfør eller med en sådan persons samtykke eller indvilligelse. Smerte eller lidelse, der alene er en naturlig eller tilfældig følge eller del af lovlige sanktioner, er ikke omfattet."

I medfør af denne definition er der derfor tale om smerte, der påføres forsætligt og dette skal foregå i forbindelse med de opregnede formål. Også undladelser, som manglende mad og drikke mv. udgør tortur.¹⁹ Endvidere findes en generelt handlepligt i forhold til tortur og forhindring af sådan.

Det må desuden antages at non-refoulement princippet vedr. tortur kan finde analog anvendelse, når det drejer sig om overlevering af fanger

---

¹⁸ FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf – introduktion, håndhævelse og danske sager, Flygtningenævnet og Udlændingestyrelsen, notat 2006, tilgængeligt via: <http://www.fln.dk/torturnotat25/index.htm>

¹⁹ FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf – introduktion, håndhævelse og danske sager, Flygtningenævnet og Udlændingestyrelsen, notat 2006, tilgængeligt via: <http://www.fln.dk/torturnotat25/index.htm>

mellem to stater, der befinder sig på den ene stats territorium grundet væbnet konflikt. Derfor må artikel 3 i FN torturkonvention finde anvendelse i nærværende sag:

"Article 3

- 1. No State Party shall expel, return ("refouler") or extradite a person to another State where there are substantial grounds for believing that he would be in danger of being subjected to torture.*
- 2. For the purpose of determining whether there are such grounds, the competent authorities shall take into account all relevant considerations including, where applicable, the existence in the State concerned of a consistent pattern of gross, flagrant or mass violations of human rights."*

Der skal jf. torturkonventionens artikel 3 være væsentlige grunde til at formode, at en person kan være i fare for tortur efter overlevering til Irakiske myndigheder. Her skal staten tage alle relevante forhold i betragtning. Dette er afgørende for hvornår det kan formodes at Danmark har haft kendskab eller burde have haft kendskab til forholdene hos det irakiske militær og politi ift. Behandlingen af fanger.

3.5 Forsvarsministeriets retningslinjer: Militær aktioner og tilstedeværelse i Irak:

Den danske bataljon i Irak var jf. notat fra Forsvarskommandoen juridisk sektion d. 20. september 2011 underlagt et nationalt regelgrundlag fastsat af forsvarsministeriet og koalitionen bestemmelsesgrundlag.

Det fremgår af "CHAPTER 8: LEGAL AFFAIRS AND RULES OF ENGAGEMENT (ROE)" at danske soldater udelukkende er underlagt dansk jurisdiktion.²⁰

---

²⁰ CHAPTER 8: LEGAL AFFAIRS AND RULES OF ENGAGEMENT (ROE), s. 802

Det fremgår af "Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. August 2004", punkt 8 at danske styrker er underlagt relevante del af dansk lovgivning og danske folkeretlige forpligtigelser. Endvidere skal DANCON IRAK respektere lokale skikke og sædvaner.²¹

Under direktivets punkt 21 fremgår det at tilbageholdte personer altid skal beskyttes og behandles med værdighed.²²

Direktivets punkt 25 indeholder en handlepligt ved ulovligheder:

"DANCON/IRAK skal være opmærksom på, om der begås ulovligheder. Hvis det konstateres, at der kan være begået ulovligheder, skal de danske styrker snarest muligt rapportere dette til eventuelt relevante ansvarlige irakiske myndigheder.

DANCON IRAK skal herudover søge at gribe ind over for personer, som måtte være i færd med at begå ulovligheder."²³

Det må antages at denne handlepligt også omfatter viden om tortur i irakiske fængsler, samt overgreb under operationer. Danmark har i forhold til afhøringer og behandlingen af tilfangetagne under disse en forpligtigelse til indsigelse mod nedværdigende behandling, uagtet om det er dansk ledede forhør. Dette fremgår af notat fra Forsvarskommandoen juridisk sektion d. 20. september 2011.

Under direktivets punkt 23 fremgår det at Storbritannien ikke uden forudgående accept fra Danmark kan overdrage personer, der oprindeligt er tilbageholdt af danske soldater til Irakiske myndigheder. Endvidere skal der, for at accept kan opnås, foreligge garanti for, at den pågældende ikke risikerer dødsstraf.²⁴ Endvidere var den danske bataljon underlagt et monitoreringsansvar ift. fanger overdraget til britisk varetægt jf. notat fra Forsvarskommandoen juridisk sektion d. 20. september 2011.

---

²¹ Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. August 2004, s. 1

²² Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. August 2004, s. 4

²³ Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. August 2004, s. 5

²⁴ Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. August 2004, s. 5

I "CHAPTER 8: LEGAL AFFAIRS AND RULES OF ENGAGEMENT (ROE)" punkt 8.1.5.1 oprides definitioner på tilbageholdte personer. Det er her uklart hvorvidt "Apprehended person" og "detainee" registreres og hvorvidt en af de danske styrker "Apprehended person" kan overgå til at være en "detainee" hos andre nationers styrker. Forsvarsministeriet **opfordres (3)** til at redegøre for registreringsforholdene og distinktionen mellem henholdsvis "Apprehended person" og "detainee".²⁵

3.6 Danmarks medvirkendeansvar.

I Forsvarsministeriets Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. August 2004", fremgår det under punkt 19:

"(...)Ved opgaveløsning i samarbejde med irakiske sikkerhedsstyrker/politi, hvor irakiske sikkerhedsstyrker/politi foretager tilbageholdelse/anholdelse, betragtes anholdelsen som en selvstændig Irakisk anholdelse - og dermed ikke som en overdragelse af tilbageholdte fra danske styrker til irakiske myndigheder.

*Tilsvarende gælder i relation til danske styrkers samarbejde med UK enheder, hvor UK enhederne foretager tilbageholdelse af personer."*²⁶

Antagelsen fra dansk side har derfor været, at man ikke var underlagt ansvar, hvis det var irakiske sikkerhedsstyrker/politi eller britiske styrker, der formelt stod for anholdelsen.

Denne tolkning af Danmarks ansvar er ikke i overensstemmelse med henholdsvis ILAS artikel 16, samt seneste praksis fra den europæiske menneskerettighedsdomstol.

---

²⁵ CHAPTER 8: LEGAL AFFAIRS AND RULES OF ENGAGEMENT (ROE), s. 802

²⁶ Direktiv for magtanvendelse for DANCON IRAK af 25. August 2004, s. 3

Hvis Danmark har haft viden om den uretmæssige handling og selv ville ifalde ansvar hvis handlingen blev begået af Danmark, vil staten ifalde ansvar jf. ILAS artikel 16. Det er brud på FN torturkonvention, Genevekonventionen og EMRK artikel 3, at udlevere mennesker til tortur. Derfor ifalder Danmark et medvirken ansvar, hvis der på tidspunktet for Operation Gren Desert har været viden om forholdene angående tortur i de irakiske fængsler og politistationer.

Endvidere er det ikke i overensstemmelse med praksis fra den europæiske menneskerettighedsdomstol, hvorefter en medlemsstat udøver jurisdiktion ved fysisk kontrol over et individ. Ved fastsættelse af ansvar anvendte den europæiske menneskerettighedsdomstol i Al-Jedda sagen henregningsstandarderne "effective control" og "ultimate authority and control", jf. dommens præmis 84-85.²⁷ I forhold til medvirkenansvar i fælles operationer må dette antages, at betyde at irakiske myndigheder eller de britiske styrker skal have "effective control" og "ultimate authority and control", over danske styrker og over situationen, hvis disse ikke skal ifalde ansvar for den konkrete tilbageholdelse af fanger i fælles operationer.

3.7 Sagsøgtes indsigelser om udskillelse, forældelse, passivitet og processuel partsevne.

De dele af sagen, som sagsøgte ønsker udskilt til særskilt behandling drejer sig bl.a. om, hvorvidt der som hævdet af sagsøgte skulle være indtrådt rettighedsfortabelse.

Sagsøgeren gør gældende dels, at sagens faktum og jus indebærer, at der ifølge gældende folkeretlige og militærretlige regler ikke er indtrådt rettighedsfortabelse og dels, at de almindelige danske regler om rettighedsfortabelse, navnlig forældelse, suspenderes i betragtning af den foreliggende sags individuelle og generelle omstændigheder.

---

²⁷ Case of Al- Jedda v. The United Kingdom, Application 27021/08, Judgment, Grand Chamber, Strassbourg, 7th of July 2011, præmis 84-85

I tilfælde af, at der bliver foretaget den af sagsøgte begærede udskillelse, ville sagen i meget væsentligt omfang omhandle det samme processtof som sagsøgeren påberåber sig, både for så vidt angår relevansen af og anvendelsen af den påberåbte jus og faktum, herunder ikke mindst begivenhedsforløbet d. 25. november 2004, hvor sagsøgeren blev tilbageholdt, og de følgende uger og måneder, hvor han udsattes for overordentligt grov tortur under dansk ansvar.

Udover dette vil bevisførelsen også dreje sig om sagsøgerens reelle, faktiske mulighed for at rette henvendelse og anlægge sag i Danmark indenfor den efterfølgende kortere periode af år. Dette omfatter også spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgte har forsøgt at hindre sagsøger i at forfølge sit krav. Til dette vil en afhøring af sagsøgeren være nødvendig, tillige med afhøring af andre, formentlig 4 til 5 personer, der på det pågældende tidspunkt havde kendskab til såvel det sidstnævnte som øvrige elementer af sagskomplekset. Der vil angående nedennævnte forhold om sagsøgerens torturbehandling og langvarige traumatiserede psykiske situation blive behov for bevisførelse og herunder blive påberåbt, at de fysiske og psykiske skader yderligere har svækket sagsøgerens reelle mulighed for at rejse sag i Danmark, bl.a. som følge af, at disse følgevirkninger til dels først har manifesteret sig senere.

Der er således ikke mulighed for at tage stilling til de spørgsmål, som sagsøgte ønsker udskilt til særskilt behandling "*...uden større bevisførelse...*", jf. svarskrift af 14. f.m., s. 2. Der kan ikke opnås en væsentlig procesbesparelse herved, hvorfor sagen begæres pådømt i dens helhed.

Sagens exceptionelt alvorlige karakter indebærer tillige, at rettighedsfortabelse ikke kan ske som følge af forældelse eller passivitet. Ved forældelsesreglernes udarbejdelse, herunder i forældelsesloven af 6. juni 2007 med senere ændringer, er det således ikke indgået som en del af de hverken udtrykkeligt eller indirekte væsentlige overvejelser, at der skulle gælde en 3-årig forældelsesfrist for krav rettet mod staten som følge af udlevering af et fremmed lands statsborgere til tortur og umenneskelig

eller nedværdigende behandling. Der er materiel atypicitet i forhold til de situationer, som gældende forældelsesregler skal anvendes på. Reglerne har således som sit overordnede formål at værne krænkeren mod, at den krænkede ligefrem spekulerer i først at gøre fordringen gældende meget længe efter den skadegørende handling ophør, f.eks. når et forretningssamarbejde er ophørt.

Sagsøgte har subsidiært ikke godtgjort, at det skulle bero på sagsøgers egne forhold, at han har været hindret i at afbryde en evt. forældelsesfrist, jf. forældelseslovens § 14, stk. 1.

Sagsøger kan gøre krav gældende, uanset sagsøgers frihedsberøvelse ophørte for mere end 3 år siden.

Som nævnt i stævning af 13. september 2011 har sagsøger været uden reel mulighed for at anlægge sag mod Forsvarsministeriet, førend dette faktisk skete.

Sagsøger har været udsat for tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling af ordensmagten i sit hjemland og har selv sagt haft alvorlig grund til at frygte for sit og sine nærmestes liv og helbred, hvis han klagede over forløbet, mens han eller hun stadig befandt sig i Irak.

Idet ordensmagten oven i købet har været bistået af militære styrker, og de pågældende styrker har overgivet personen til ordensmagtens varetægt efter selv at have udsat sagsøger for en umenneskelig og nedværdigende behandling, har denne person også haft grund til at frygte for de militære styrkers repressalier, hvis der blev klaget over forløbet.

Sagsøger har endvidere ikke haft adgang til advokatbistand, retshjælp samt andre praktiske og formelle forudsætninger for at kunne anlægge og føre en retssag mod det danske forsvarsministerium som følge af retskrænkelserne. Det har ikke ændret hans vilkår, at han senere har haft mulighed for at tage ophold i Kuwait. Det har krævet en selvstændigt opsøgende indsats fra

tredjemand, som har været forbundet med betydelige hindringer, at bibringe sagsøger en mulighed for at rejse krav mod den danske stat og få pådømt sin sag.

For så vidt angår passivitet gøres gældende, at sagsøgte har ikke haft rimelig grund til at indrette sig i tillid til, at krav i anledning af sagsøgtes udlevering af irakiske statsborgere til tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling samt sagsøgtes egen umenneskelig eller nedværdigende behandling af sagsøger, ikke ville blive gjort gældende.

Det bestrides, at sagsøger skulle være uden processuel partsevne.

Som det fremgår af stævning af 13. september 2011, er sagsøger en fysisk person nu med bopæl i Kuwait. Det fratager ikke sagsøger retten til at anlægge nærværende retssag ved de danske domstole, at hans nationalitet og domicil ikke er dansk.

Det anbringende, som sagsøgte har gjort gældende i svarskrift af 14. december 2011, pkt. 6.1, med overskriften "*Processuel partsevne*", er i realiteten et anbringende om, at kravene i retsplejelovens § 348, stk. 2, nr. 1, ikke skulle være opfyldt, og at sagen derfor skal afvises.

Sagsøger bestrider, at der er grundlag for at afvise sagen i medfør heraf. Det er således ofte forekommende, at en parts adresse angives som c/o partens advokat. Det er ej heller uklart i retsplejelovens forstand, hvem parterne i nærværende sag er, og hvortil meddelelser om sagen kan ske. Det er helt sædvanligt, at sagsøgeren i sager mod det offentlige er en fysisk person, som sagsøgte ikke har særligt indgående kendskab til, endsige kendskab overhovedet.

Det er ikke en "*...nødvendig procesforudsætning...*", at det kan dokumenteres, at sagsøger var blandt de personer, der af danske styrker eller med danske

styrkers medvirken blev tilbageholdt under Operation Green Desert d. 25. november 2004, hvis sagsøgte med dette udtryk mener, at dette på forhånd skulle kunne dokumenteres, for at sagen i øvrigt kan pådømmes. En række af disse omstændigheder vil blive gjort til genstand for bevisførelse ved bl.a. sagsøgers egen mundtlig partsforklaring under hovedforhandlingen, således som dette sædvanligvis finder sted i retssager, der verserer for de danske domstole.

4. FAKTUM

4.1 Den danske bataljons aktiviteter i 2004.

4.1.1 Militær operation mod landsbyen d. 25. november 2004.

Som redegjort for i stævningen blev sagsøger d. 25. november 2004 tilbageholdt i forbindelse med en militær operation, identificeret som Operation Green Dessert. Dette foregik kl. 05:30 om morgenen, efter sagsøger havde foretaget sin morgenbøn i stedets moske. Her blev sagsøger, samt otte andre troende, der kom ud fra moskeen tilbageholdt. Man tilbageholdt også to af sagsøgers naboer fra deres huse, som lå tæt på og bragte dem til moskeens udgang, hvor sagsøger og de andre sunni-muslimer blev tilbageholdt. Herfra blev de tilbageholdte først kørt til Akka-Basen 800 meter væk fra moskeen, hvor sagsøger og de andre tilbageholdte befandt sig en time. Også to af sagsøgers naboer blev tilbageholdt og sammen med de andre tilbageholdte af koalitions tropperne ført til Shabia log basen, hvor sagsøger, som anført i stævningen blev afhørt. Senere blev sagsøger overleveret til Irakisk militær.

4.1.2 De danske styrkers rolle, Operation Green Desert

I det følgende redegøres for det af sagsøgeren foreliggende begrænsede oplysning for de danske styrkers planlæggende ansvar for Operation Green Dessert og hvordan de således har haft en central rolle i den fælles operation.

Af *Daily Sitrep 2004-11-25* (**bilag 4**) fremgår det at Operation Green Dessert var en search- og arrestoperation, der blev gennemført i samarbejde mellem irakiske sikkerhedsstyrker og MNF. Planlægningen var styret af DANBAT (bilag 4).

Af *POST OPERATION REPORT - OP GREEN DESERT* (**bilag 5**) beskrives Operation Green Dessert som:

"This was the first large scale joint ISF/MNF operation to be planned and executed by DANBN"

Det fremgår endvidere af bilag B, at det oprindeligt blev besluttet, at DANBN skulle udføre search and arrest operationen med støtte fra ING (Iraqi National Guard). Dog således at DANBN havde eneansvaret for målene 1,2 og 4. I løbet af planlægningsprocessen blev det på grund af sparsom information, der var fremskaffet af ING imidlertid besluttet, at DANBN havde ansvaret for de ydre områder, mens ING (Iraqi National Guard) skulle udføre 'search and arrest' delen i dette beskyttede miljø (bilag 5).

I sidste øjeblik blev ansvarsfordelingen som det fremgår under "3.3 Final preparations" (bilag 5) imidlertid ændret:

"Due to last minute changes DANBN was forced to become involved in the search and arrest phase itself. This hampered the division of responsibility which had been previously agreed and caused ISF (Red: Iraqi security forces) commanders on the ground to question the orders they had been given. It also led to ING and TSU questioning DANBN motives for getting more involved."

De danske styrkers aktive rolle under Operation Green Desert bekræftes af soldaterne Morten Jansen og Masoud Vehedis udtalelser gengivet i artiklen "Danske soldater deltog i Irakisk anholdelse" af Lars Halskov, bragt i Politiken d. 7. januar 2012 (**bilag 6**). Her har soldat Morten Jansen, der deltog i operationen forklaret:

“De danske soldater gik ind i husene, og de irakiske sikkerhedsstyrker kom bagefter. Den irakiske hær var ustabil, fordi den først lige var ved at blive genopbygget. Så de irakiske soldater var ikke så modige” (bilag 6)

Dette bekræftes af soldat Masoud Vahedi, der i samme artikel udtalte:

“Militærpolitifolkene gik først ind i husene for at fange de her folk, og så kom de irakiske soldater bagefter.” (bilag 6)

Daværende bataljonschef John Dalby har ikke i denne sammenhæng afkræftet ovenstående oplysninger om situationen af de irakiske fanger og har fastholdt, at det var irakerne, som foretog anholdelsen:

“Men det kan meget vel være, at militærpolitifolkene er gået først ind i husene og har haft de irakiske betjente i hælene. Men det forandrer ikke, at det var irakerne, der anholdt folk.” (bilag 6).

Det centrale er i denne sammenhæng om de danske styrker faktisk havde den fysiske kontrol over de tilbageholdte og hvorvidt der er tale om et medvirkenansvar. Derfor er det ikke kun relevant om de danske styrker, som det af John Dalby hævdes, formelt set ikke anholdt folk.

Der er som det fremgår af forsvarsministeriets udleverede rapporter om Operation Green Desert tale om en operation, hvor ansvarsfordelingen udviklede sig under planlægningsfasen og hvor de danske styrker havde en central rolle, både i selve planlægningen og i udførelsen.

Der er dermed tale om en operation, hvor dansk militær havde et planlægningsansvar og meget sent også blev involveret i selve eftersøgningstilbageholdelses fasen.

Dette skabte forvirring for den konkrete koordination undervejs i operationen. Her peger post operations rapporten (bilag 5) på, at det er nødvendigt med en fælles Forward Command Post (FCP), som ikke blev oprettet for denne operation.

Det fremgår endvidere af bilag 5, at der på grund af koordinationsvanskeligheder ikke blev foretaget øvelse eller monitorering inden operationens iværksættelse.

Forsvarsministeriet **opfordres (4)** til at fremlægge det relevante materiale vedr. operationen, herunder:

- Afrapporteringer som DANCON/IRAK i medfør af Forsvarskommandoens direktiv for DANCON/IRAK er forpligtigede til at foretage jf. direktivets punkt 10. Dette drejer sig særligt om rapportering vedr. tilbageholdte, herunder statusrapport fra henholdsvis d. 1. december 2004, d. 1. januar 2005 og d. 1. februar 2005 om tilbageholdte i britisk varetægt jf. direktivets punkt 10.4.2
- Registeringslister over tilbageholdte i perioden 24. november -26. November 2004 jf. direktivets punkt 10.4.2.
- Indrapporteringer i medfør af direktivets punkt 10.4.3 fra militært personel der måtte have været vidende til overgreb mod tilbageholdte.
- Beskrivelsen af Search and arrest delen i bilag 5 afsnit 4.3 er overstreget. Forsvarsministeriet opfordres til at fremlægge dokumentet i dets helhed, hvorved sagsøgtets rolle kan klarlægges.

Forsvarsministeriet **opfordres (5)** endvidere til at meddele følgende:

1. Hvad var anledningen til Danmarks deltagelse i Operation Green Desert?
2. Hvornår blev beslutningen om dansk deltagelse truffet?
3. Blev der forud for beslutningstagningen foretaget nogen selvstændig dansk efterretningsmæssig undersøgelse af modtagne oplysninger om de pågældende lokale beboeres relevante forhold, som deltagere i aktioner mod koalitionsstyrker og/eller mod det irakiske politi.
4. Hvordan var kommandoforholdene under Operation Green Desert, både ift. den danske bataljon og samarbejdet med irakisk militær/politi samt de britiske styrker.

I betragtning af at retssproget er dansk, vil sagsøger inden hovedforhandlingen fremlægge danske oversættelser af ovenfor anførte engelske tekster.

4.1.3 Tidsoversigt for sagsøger

Nedenstående skema er en på nærværende tidspunkt mulig tidsoversigt for sagsøgte under Operation Green Desert ud fra de foreliggende oplysninger.

Kl. ca. 05:30 Sagsøger forlod moskeen efter morgenbøn og blev her tilbageholdt

Kl. ca. 05:50 Sagsøger transporteres til Akka basen

Kl. ca. 07:00 Sagsøger transporteres til Shaibah Log Base

Kl. ca. 07:30 Sagsøger forhøres på Shaibah Log Base

Kl. ca. 08:30 Sagsøger transporteres til Serious Crimes unit

4.1.4 Tidspunkt for tilbageholdelse af sagsøger

Det fremgår af dokumentet *Særlig hændelse DOK 458002 til HOK, Notat vedr. SPJESK OP GREEN DESERT (bilag 7, s. 2)* at det ene mål TA, som var et religiøst hovedkvarter (moske), at der kl. 05.00 blev etableret ring om dette. I den forbindelse var der jf. bilag 7 tre civilbetjente med under eftersøgning af TA og det fremgår at de var de eneste, der var til stede under afsøgning af stedet TA4a.

Tidspunktet for den del af operationen, der var rettet mod moskeen stemmer overens med sagsfremstillingen i stævningen, hvor sagsøger forklarer at moskeen var omringet da han kom ud fra morgenbøn kl. 05.30. Dette sammenholdt med ovenstående redegørelse af de danske styrkers centrale rolle i operationen underbygger tillige sagsøgers forklaring i stævningen hvor det fremgår:

"Der var også en helikopter eller flere, der cirklede over dem under operationen. Det var tydeligt for sagsøger, at koalitionsstyrkerne styrede og uddelte ordrer. Det var det

irakiske politi, der håndterede den direkte kontakt til de pågrebne personer.”

Det fremgår endvidere af bilag 7, at en dansk enhed udleverede plasticstrips til TSU som håndjern på fangerne.

4.1.5 Transport af sagsøgeren

I rapporten *Frago 284 - op GREEN DESERT, AMMENDMENT 1* fra Main HQ DANBN/DANCON (**bilag 8**, s. 6) fremgår det at DANBN under udførelsen af operationen vil:

“(.) provide trucks and escort to extract apprehended people to Camp Cambell and ISF will provide guards for the transportation.”

Det vil sige at danske styrker havde ansvaret for at transportere fangerne fra tilbageholdelsesstedet til lejren. I dette tidsrum har danske styrker i den henseende haft en udvidet kontrol over de tilfangetagne.

I de danske Journal/TOC/DANBN/IRAQ fra Operation Green Dessert d. 25. november 2004 (**bilag 9**) fremgår det d. 25. november 2004 kl. 06:28, at alle tilbageholdte skal gennem "Vienna". Desuden fremgår det af bilag 9, at der er transport af fanger.

Forsvarsministeriet **opfordres (6)** til at oplyse hvad "Vienna" er.

4.1.6 Afhøringerne i Shaiba Log Base

Som det fremgår af afsnit 2.1.3 i stævningen blev sagsøger afhørt på Shaibah Logistics base af dansk militær personale. Under forhøret blev sagsøger afklædt fra taljen og nedefter, hvorefter soldaten rørte ved sagsøger, herunder sagsøgers genitalier og endetarm.

Sagsøger var og er helt sikker på, at de kun gjorde det for at ydmyge og nedbryde ham.

Sagsøger blev spurgt, om han var involveret i en militær rettet mod koalitionsstyrkerne, og sagsøger benægtede disse ubegrundede beskyldninger. Der foreligger ikke oplysninger om noget andet hensyn. Man fremførte ingen beviser endsige sigtelser.

Det fremgår af dokumentet *Særlig hændelse DOK 458002 til HOK, Notat vedr. SPJESK OP GREEN DESERT* (bilag 7, s. 2) at der under en tactical questioning af de fanger taget i SLB (Shaiba logistic base) var nogen form for kontakt til de danske enheder:

Disse modstridende udsagn i afrapporteringerne er gennemgående og samtidigt medtages dokumenterne ikke i deres helhed. Derefter blev sagsøger anbragt i et telt sammen med andre tilbageholdte, koalitionsstyrkerne bragte dem ikke mad eller drikke og de blev nægtet toiletbesøg.

Herefter ankom det irakiske politi, som begyndte at råbe ad dem og brugte meget grove sekteriske skældsord. Sagsøgeren og de øvrige fik igen bind for øjnene og førte dem ind i pick-up trucks. Herfra blev sagsøger taget fra Shaibah Logistics base til The serious Crimes unit.

Sagsøgte **opfordres (7)** til at fremlægge afrapporteringer om afhøringerne i deres helhed.

4.1.7 Overgivelser til TSU (Tactical support unit)

Fangerne blev overleveret til TSU (Tactical support unit) der er en irakisk elitepolitistyrke fra Shaiba log base. Dette fremgår af indberetning om Operation Green Desert fra de lækkede amerikanske Irak-logs (**bilag 10**). Dette underbygges tillige af den danske journal for operationen (bilag 9) hvor det fremgår:

Kl. 06:28 jf. bilag 9:

"Alle tilbageholdte skal igennem Vienna inden de bliver sendt videre"

Kl. 07. 05 jf. bilag 9:

"Hvor mange tilbageholdte"

Endvidere underbygges dette forhold af bilag 9, hvor det fremgår at '72' har mødtes med Irakiske enheder kl. 05.05. Det må derfor udledes at der er tale om enten danske eller britiske styrker. I den sammenhæng synliggør den danske journal et kommandoforhold over '72' jf. bilag 9.

Det fremgår af bilag 9 kl. 08.13 at:

"72 forlader CYAN ? til Vienna med 8 stk, tilbageholdte."

Kl. 08:25 fremgår det jf. bilag 9 at:

"72 og hjælper kører til Cyan 2, og grydder den så snart de har overgivet fangeme til på SLB."

Kl. 08: 26 jf. bilag 9:

"ING kan først flytte fanger kl 10.00? Uklart hvorledes at ING skal komme tilbage til SLB med deres tilbageholdte."

Kl. 08:27 jf. bilag 9:

"Informeret om at tilbageholdte kommer til east gate om 10 min, og er klar til afhentning."

Kl. 08:49 fremgår det jf. bilag 9 at:

"De vil tage 30 min før at 72 ~an være klar til Cyan II grundet at MP skal have afleveret tilbageholdte."

MP antages i den konteksten at være forkortelse for dansk militær politi. Som det fremgår af ovenstående uddrag af DANBN's journal fra d. 25. november har der været kontakt med, transport af samt overlevering af fanger.

Forsvarsministeriet **opfordres (8)** til at:

1. Redegøre for fangernes identitet, samt at redegøre for hvem fangerne blev overleveret til på basen.

2. Fremlægge bilag 9 i sin helhed.
3. Fremlægge de "Sitrep" som henvises til i bilag 9.
4. Redegøre for hvem eller hvilken deling koden '72' henviser til og kommandoforholdene for denne.
5. Be- eller afkræfte om MP er forkortelse for dansk militær politi.

2.3.2.6 Forholdene efter overlevering til TSU

Efter overlevering til TSU, der er en irakisk elite politistyrke, blev sagsøger afhørt under anvendelse af torturmetoder hos The serious crimes unit i Basra. Under opholdet på Al-Jamiat politistationen blev sagsøger anbragt i Al-Tasferat detentionen i Basra. Som det fremgår af sagsfremstillingen i stævningen blev sagsøger efter overdragelse til Irakerne og under flere forhør ved The Serious Crime unit tortureret med elektriske stød på forskellige dele af kroppen, navnlig bryst og genitalier. Hver gang der anvendtes elektriske stød, følte sagsøger et kæmpechok, som kastede ham op imod vægen. Dette skete fem eller seks gange. Han blev hængt op i sine ben, på hovedet, senere hang man ham i hans arme bundet bagom og hængt fra en krog i loftet, som fik hans skulder til at gå af led.

Én af teknikkerne man brugte til samtidig at skræmme sagsøger, var indenfor sagsøgerens hørevidde, at sige til en soldat, at denne skulle tage sagsøger væk og skyde ham for derefter at smide ham i en bunke affald.

Der er som det fremgår af ovenstående og stævningen, både tale om fysisk og mental tortur, der påførtes forsætligt. Behandlingen af sagsøger er derfor i åbenlys strid med beskyttelsen i medfør af FN torturkonvention, EMRK artikel 3 og tredje Genevekonvention artikel 17 og artikel 87.

Sagsøger blev tilbageholdt først i forbindelse med selve operationen og efter udlevering til irakisk militær i 2, 5 mdr. hvorefter denne blev løsladt mod betaling. Tilbageholdelse uden mulighed for prøvelse af denne og uden adgang til retfærdig rettergang er i strid med EMRK artikel 5.

Sagsøger har ikke haft adgang til retfærdig rettergang, da han som det fremgår af stævningen blev sagsøger under irakisk varetægt taget for en dommer der udtalte:

"Jeg ved, I alle er uskyldige, men I er allerede pletteet med blod fra de undertrykte".

Begrundelsen for dette var at sagsøger er sunni muslim. Efter dette blev sagsøger taget tilbage til Al-Tasfeerat-detentionen, hvor han indbetalte et større beløb for løsladelse. Efter at være blevet taget til The Serious Crimes Unit og tilbage til Al-Tasfeerat-detentionen igen blev sagsøger løsladt efter omkring 12 dage fra indbetalingen af beløbet. Den manglende adgang til en retfærdig rettergang er i strid med EMRK artikel 6.

Den politistation som udgjorde den såkaldte Serious Crime Unit i Basra var Al-Jamiat politistation. De britiske styrker destruerede Al-Jamiat politistationen i december 2006 på grund af stedets berygtede karakter jf. **bilag 11**.

Anvendelsen af torturmetoder på Al-Jamiat politistationen var velkendt på tidspunktet for Operation Green Desert. Dette havde blandt andre journalist Stephen Grey dokumenteret ved besøg dertil i foråret 2004 jf. **bilag 12**.

Som det fremgår af artiklen "Bevis for dansk viden om tortur" bragt i Information d. 29. december 2011 (**bilag 13**), vidste det danske forsvar allerede i sommeren 2004, at der blev anvendt tortur i fængslerne i Basra.

Dette fremgår af tilsynsrapport fra militærjurist Kurt Borgkvist, jf. bilag 13.

På baggrund af ovenstående påberåber sagsøger sig at det kan lægge stil grund, at sagsøgte har haft kendskab til torturforholdene hos irakisk militær og politi. Sagsøgte **opfordres (9)** til at oplyse om dette vil blive bestridt idet sagsøgeren i så fald er nødsaget til at foranstalte en omfattende bevisførelse herom.

Forsvarsministeriet **opfordres (10)** til at fremlægge dokumentation for hvilket kendskab danske myndigheder havde til metoderne hos det irakiske politi, herunder The serious crimes unit, i november 2004.

Forsvarsministeriet **opfordres (11)** til at fremlægge den information de på daværende tidspunkt i 2004 havde om forholdene i de irakiske fængsler, herunder Kurt Borgkvists tilsynsrapport fra 2004.

Yderligere processtof forbeholdes.

København, d. 27. januar 2011

Christian Harlang